

MITOVI SVETA

Luis Tomas Melgar Valero

Prevela
Gordana Mihajlović

■ Laguna ■

Naslov originala:
Luis Tomás Melgar Valero
MITOLOGÍA CLÁSICA

Copyright © Editorial LIBSA, Madrid
Translation copyright © 2017 za srpsko izdanje, LAGUNA

Luis Tomas Melgar Valero
MITOVI SVETA

Za izdavača
Dejan Papić

Lektura i korektura
Dijana Radinović

Slog i prelom
Jelena Radojčić

Tiraž
3000

Štampa
Kina

Beograd, 2017.

Izdavač
LAGUNA, Beograd
www.laguna.rs

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

398.22
25

МЕЛГАР Валеро, Луис Томас, 1980-
Mitovi sveta / Luis Tomas Melgar Valero ;
prevela Gordana Mihajlović. - Beograd : Laguna,
2017 (Kina). - 184 str. : ilustr. ; 19 cm
Prevod dela: Mitologia clásica / Luis Tomás Mel-
gar Valero. - Tiraž 3.000. - Registar.

ISBN 978-86-521-2572-2
a) Митологија - Богови
COBISS.SR-ID 232157708

Uvod

Potreba koju čovek ima otkad je sveta i veka da nađe objašnjenje za mnogo toga što se događa u njemu samom i u prirodi navodila ga je da stvara mitove i verovanja, koji su u mnogim slučajevima zajednički svim civilizacijama. U ovoj knjizi ćemo analizirati najistaknutije mitove nekih od njih, upoznajući se sa najpoznatijim legendama, ukazati u kojoj meri se podudaraju sa ostalim mitologijama i navesti atribute po kojima su prepoznatljivi.

Grčka i rimska mitologija: strane 6–91

Egipatska mitologija: strane 92–111

Hinduistička mitologija: strane 112–125

Kineska mitologija: strane 126–141

Američka mitologija: strane 142–159

Keltska mitologija: strane 160–171

Nordijska mitologija: strane 172–183

Mitologija je skup mitova jednog naroda. Mit u sebi sadrži ponešto od pri-povesti, od istorije, od kazivanja. Po rečima antičkog dramskog pisca Eshila, mit je „potpuna priča koju ćeš čuti za kratko vreme“. Aristotel je tvrdio da je mit „princip i duša tragedije“. Problem da se odredi šta je tačno mit i dalje je prisutan, mada bismo se mogli složiti da je u pitanju tradicionalna priča koja nastoji da prenese podvige znamenitih ličnosti u nekom neodređenom vremenu.

Međutim, mit takođe sadrži i pojašnjenje. Mitologija se ne pojavljuje kao puka zbirka priča o herojima, po ugledu na sred-njovekovne viteške romane. Taj uređeni skup mitova koji nazivamo mitologijom nastoji da oblikuje jedan pogled na svet, da postavi koordinatne ose u čiji će sklop

Egipatski bog Horus

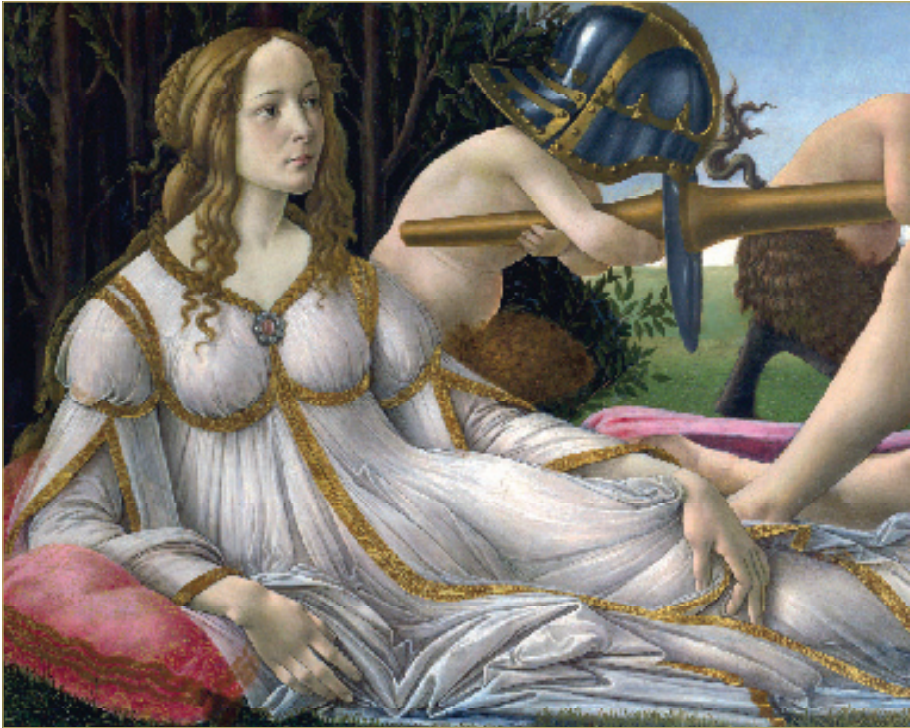
biti smešteno razmišljanje jednog naroda. Mitovi raznih kultura pričaju o postanju, o poreklu čoveka, o odnosu između ljudi i bogova. Pojedini mitovi objašnjavaju zašto vetar duva a talasi šume, zašto sunce peče, zašto se godišnja doba smenjuju, zašto nas snalaze bolest, smrt...

Pre nego što je uopšte postojala nauka, ljudi su pokušavali da shvate svet u kojem žive pomoću mitova, koji su se prenosili s kolena na koleno. Na narednim stranicama čitaoci će imati priliku da se upoznaju s nekima od glavnih mitova koji su uobličili način mišljenja ljudskog roda. Započecemo sa grčkom i rimskom mitologijom jer su one, iako nisu najstarije, izvršile presudan uticaj na zapadnu civilizaciju: na našu istoriju, našu književnost, pa i našu filozofiju. Nakon toga ćemo dopustiti sebi da osetimo opčinjenost jednim mitskim univerzumom, egipatskim, u isti mah i bliskim i udaljenim, što nam je ostavio kao baštinu neke od bezvremenih spomenika, bez premca u istoriji. Naše putovanje na istok nastavicemo dalje ka Indiji i Kini, gde žive dva najveća naroda na ovoj planeti, čiji su mitovi i danas hrana za dušu milijardi ljudi. Preplovićemo Tihi okean da bacimo letimičan pogled na mitove Amerike, i Severne i Južne, da bismo se naposletku vratili u Evropu, herojskim pričama Kelta i skandinavskih zemalja.

Ovaj put oko sveta mitologije omogućice nam da uporedimo razne mitove koji postoje diljem sveta, veoma nalik jedne drugima u pokušaju da objasne kosmos, ali konkretno iskazane na vrlo različite načine. Mitologija je deo zajedničkih tekovina čovečanstva, nalazi se u korenima umetnosti i istorije, te je i dan-danas sastavni deo onog kolektivnog nesvesnog o kome je govorio Jung.

Prikaz iz hinduističke mitologije

*Grčka i rimska
mitologija*

RELIGIJA KLASIČNE GRČKE NASTALA JE KAO PLOD SUDARA IZMEĐU VEROVANJA HELENSKIH STAROSEDELACA, KOJI SU OBOŽAVALI MAJKU ZEMLJU, I KULTOVA KOJE SU SA SOBOM DONELI INDOEVROPSKI ZAVOJEVAČI, RATNIČKI NASTROJENI I PATRIJARHALNI. A RIMSKA MITOLOGIJA NEPOSREDNA JE NASLEDNICA GRČKIH BOGOVA, MADA SU RIMLJANI U NEKIM SLUČAJEVIMA (U MANJEM BROJU) PRILAGODILI HELENSKO PREDANJE UKUSIMA VLASTITE CIVILIZACIJE. IPAK, PRIPOVESTI O BOGOVIMA I NADALJE SU POTPUNO ISTE.

Mit koji govori o tom prelasku s jednog na drugi oblik verovanja u Grčkoj današnji naučnici odredili su kao takozvani „prelazak s mita na logos“. U pitanju je mit o *omfalosu*, pupku sveta, i on se nalazi u Delfima na Peloponezu. Legenda veli da je Kron tu spustio kamen koji je pojeo, misleći da je to njegov sin Zevs, onaj koji će ga poraziti, da bude simbol i opomena smrtnicima. Po drugoj priči, Zevs je pustio dva orla sa suprotnih strana sveta i oni su se susreli u Delfima, centralnoj tački univerzuma. Bilo kako bilo, u Delfe je postavljena zmija Piton da brani *omfalos*. Piton predstavlja predačke kultove, vezane za zemlju i zasnovane na obožavanju Majke Zemlje najranijih žitelja Peloponeza. Nakon pobune bogova sa Olimpa, Apolon je došao u Delfe i svojim zlatnim strelama ubio zmiju Pitona. Taj postupak shvaćen je kao pobjeda razuma i filozofije nad narodnim verovanjima i sujeverjem. Apolon je u Delfima izgradio proročište, a sveštenicu nazvao Pitonismom, ukazujući čast zmiji Pitonu, koja je ranije čuvala to mesto.

Grčki bogovi bili su identični ljudskim bićima, premda su imali savršena fizička obeležja i posedovali su natprirodne moći. Razna božanstva rodila su se u nekom konkretnom trenutku i rasla dok ne bi sasala do određenog uzrasta, gde bi se zaustavila: Apolon je tako bio večiti mladić, dok je Zevs prikazivan kao muškarac u zrelim godinama. Ljudi su bili dužni da poštuju i obožavaju bogove, a oni su njima zauzvrat poklanjali svoju naklonost. Stari Grci su smatrali da je u razvoju istorije postojalo više različitih etapa. Prva od njih je bilo **doba bogova**, koje seže daleko u prošlost do trenutka kada su praiskonski bogovi stvorili svet, i traje sve do pojave ljudskog roda kad su veze između bogova i ljudi bile mnogo tešnje. Zatim ulazimo u **doba heroja**, sa obiljem priča poput onih o Heraklu ili Perseju. **Doba ljudi** bilo bi današnje vreme u kome se bogovi, povukavši se u svoje boravište na Olimpu, upliću u zbivanja u svetu jedino posredno. Grčki bogovi pripadaju različitim naraštajima. Na prvom mestu, susrećemo se sa prvobitnim božanstvima, koja sačinjavaju sastavni deo jedino mitologije, a ne i religije. Poseduju značaj jedino u kosmogoniji i stoga ne deluju zaštitnički ili osvetoljubivo u odnosu na ljude. Izuzeci su Gea i Eros, slavljani kao simboli plodnosti. Potom ćemo sresti titane, decu Gee i Urana i vladaoce kosmosa u neodređenom vremenskom periodu. Njih su potukli olimpski bogovi, Kronova deca. I najzad, postoji čitav panteon nižih bogova, dece ili potomaka nekog od prethodno pomenutih božanstava.

DANTE GABRIJEL ROSETI: *Venera Vertikordija*

Rimska mitologija je, sa svoje strane, **verna replika legendi klasične Grčke**: prosto-naprostu su izmenjena imena nekih bogova, kao Hera u Junona, ili Afrodita u Venera. Pripovesti su ostale istovetne. Ipak, postojala su i neka izvorno rimska božanstva, kao Bona Dea (Dobra boginja) ili blizanci Romul i Rem, pored bogova pokorenih naroda, postepeno uvršćenih u rimski panteon.